

Statsforvalteren i Trøndelag

Tröndelagen Staatemaaltoje

Veileder

Regionale miljøtilskudd til jordbruket i Trøndelag 2024

Søknadsfrist 15. oktober 2024

15. november 2024 for ordninga «Drift av beitelag»

Steinkjer 14. juni 2024

Innhold

Endringer og korrigeringer i 2024	3
Miljøtilskudd til jordbruket for ekstra miljøinnsats?	3
Innledende bestemmelser	4
§ 1 Formål.....	4
§ 2 Virkeområde	4
§ 3 Grunnvilkår	4
Kulturlandskap	5
§ 4 Drift av bratt areal	5
§ 5 Drift av beitelag	5
§ 6 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark	6
§ 7 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark	7
§ 8 Slått av verdifulle jordbrukslandskap	7
Biologisk mangfold.....	8
§ 9 Slått av slåttemyr og slåttemark.....	8
§ 10 Beiting av kystlynghei	9
§ 11 Skjøtsel av biologisk verdifulle areal (slått eller beiting)	9
§12 Skjøtsel av trua naturtyper (beiting)	10
§ 13 Soner for pollinerende insekter.....	11
§ 14 Friareal for gås i Trøndelag	11
§ 15 Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl.....	13
Kulturminner og kulturmiljøer	13
§ 16 Drift av seter	14
§ 17 Besøks seter.....	14
§ 18 Skjøtsel av automatisk freda kulturminner	15
Avrenning til vann.....	16
§ 19 Ingen jordarbeiding om høsten	16
§ 20 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster.....	17
§ 21 Grasdekte vannveier i åker (korn, grønnsaker og potet).....	17
§ 22 Grasdekt kantsone i åker, korn og grønnsaker/potet	18
Utslipp til luft	19
§ 23 Spredning av all husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen.....	19
§ 24 Nedlegging av husdyrgjødsel	20
§ 25 Nedfelling av husdyrgjødsel	20
§ 26 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange.....	21
Plantevern.....	22
§ 27 Ugrasharving i korn og frøvekster	22
§ 28 Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer	22
§ 29 Fangvekster som underkultur.....	23
§ 30 Fangvekster sådd etter høsting	23
§ 31 Bruk av egenprodusert kompost	24
§ 32 Spredning av biokull	25
§ 33 Klimarådgiving	26
Generelle bestemmelser	27
§ 34 Utmåling og utbetaling av regionale miljøtilskudd.....	27
§ 35 Søknad	27
§ 36 Administrasjon, dispensasjon og klage.....	27
§ 37 Opplysningsplikt og kontroll	27
§ 38 Avkorting ved regelverksbrudd mv.	27
§ 39 Avkorting ved feilopplysninger og fristoversittelse	28
§ 40 Tilbakebetaling og renter mv.....	28
§ 41 Ikrafttredelse	28
Oversikt over miljøtilskudd som kan kombineres på samme areal	29
Foreløpige satser for regionale miljøtilskudd til jordbruket i Trøndelag, 2024	30

Endringer og korrigeringer i 2024

Der er ingen nye ordninger eller ordninger som er tatt bort i 2024 sammenligna med 2023.

§ 4 Drift av bratt areal:

Her er regelen om at det ikke gis tilskudd for de 15 første dekanene av bratt areal med bratthet 1:5 tatt bort. Det vil si det gis tilskudd fra første dekar.

Tydligere definering av innhold:

§ 23 Spredning av all husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen: ... «Ordninga vil normalt gjelde husdyrgjødsel eller biorest spredd med fanespreder på tankvogn, fanespreder på traktor med tilførselsslange eller spredd med tørrgjødselspreder»

§ 24 Nedlegging av husdyrgjødsel: ... «Med nedlegging menes det at flytende husdyrgjødsel eller biorest er spredd med utstyr som legger gjødsla ned på jorda.»

§ 25 Nedfelling av husdyrgjødsel: ... «Med nedfelling menes det at flytende husdyrgjødsel eller biorest er spredd med utstyr som legger gjødsla direkte ned i jorda.»

§ 31 Bruk av egenprodusert kompost: ... «Dersom talle skal brukes som kompost må denne snus og luftes for å få jevn varmgang og nedbryting av fibermateriale. Normalt må den kjøres ut og legges i ranke. Når tallen er blitt kompost skal den ha en jevn grynede «jordstruktur» uten særlig gjenkjennbare fibre. Talle direkte utkjørt fra fjøset er ikke kompost»

Søknad om produksjonstilskudd

§13 Soner for pollinerende insekter, § 15 Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl, høy tilrettelegging, § 21 Grasdekte vannveier i åker og § 22 Grasdekte kantsoner i åker: Dersom disse areala ikke har vekster som blir høsta til mat eller fôr, skal areala i søknad om produksjonstilskudd føres under kode 294, «Areal i drift, men ikke berettiget produksjonstilskudd».

Jordbruksoppgjøret 2024

De regionale miljøtilskuddene for 2024 er laga med bakgrunn i økonomisk ramme og føringer gitt i instruks fra landbruksdirektoratet og føringer fra tidligere jordbruksavtaler. Ordningene og foreløpige tilskuddssatser vil bli endra dersom jordbruksoppgjøret for 2024 tilsier det.

Miljøtilskudd til jordbruket for ekstra miljøinnsats?

Miljøtilskuddene til jordbruket er årlige tilskudd som laga for å stimulere til gode miljøtiltak i jordbruket, tiltak en som bonde ikke er pålagt å gjøre gjennom annet regelverk. Målet med dette er å få tatt enda bedre vare på kulturlandskapet, biologisk mangfold, kulturminner, gode tradisjoner og å få redusert tapet av næringsstoff og klimagasser fra jordbruksdrifta.

Tilskuddene er laga for Trøndelag, men er henta fra en nasjonal meny. Nasjonal meny gjør at reglene for hver ordning er noenlunde lik over hele landet. De ordningene vi har i Trøndelag er valgt med bakgrunn i Regionalt Miljøprogram for Trøndelag 2023-26. Ordningene er fastsatt i dialog med partene i jordbruksoppgjøret, kommunene og fylkeskommunen og er hjemla i forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Trøndelag, <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift>

Hvem kan søke og når kan en søke?

Foretak som driver vanlig jordbruksproduksjon, og beitelag som er registrert i enhetsregisteret, kan søke om tilskudd. Søkinga gjøres digitalt via Altinn. Søknadsfristen for jordbruksforetak er 15. oktober. For

beitelag er fristen 15. november. Det er mulig å søke i inntil 14 dager etter søknadsfristen, men da med trekk i berettiga tilskudd på 1000 kr per dag for for seint levert søknad. Det kan gjøres endringer i innlevert søknad fram til 29. oktober. Slik endring av søknaden medfører ikke trekk i tilskuddet.

Digital søking via Altinn

Mye av søkinga gjøres på digitalt kart i søknadsprogrammet i Altinn. Det er viktig at søknaden, med inntegning i kartet, er rett for å få de berettiga tilskuddene. Dette er søkerens ansvar. Dersom en gir feil opplysninger i søknaden som kunne gitt uberettiga tilskudd skal kommunen alltid vurdere avkorting, og normalt også foreta avkorting, i det berettiga tilskuddet.

For søknadsomgangen 2024 vil en kunne hente kartet over innvilga søknad i 2023 som utgangspunkt for søknaden for 2024. Når en har søkt, får en kvittering for levert søknad. Vi anbefaler at søkere sjekker og kontrollerer innholdet i kvitteringa for levert søknad.

Det er mulig å levere papirsøknad, men det er ikke ønskelig med slike søknader. Søknadsskjema på papir finnes for utskrift på Statsforvalterens hjemmeside.

Temakart og kart i søknadsskjema

Flere ordninger har egne kart som avgrensar hvor det kan søkes tilskudd. Hovedkartet i søknaden er NIBIO sitt «gårdskart, AR5». Her vises innmarksareala som de aller fleste tilskuddene gjelder for. De som søker på ordninga «ingen jordarbeiding» får opp kartet med erosjonsrisikoklasser og tilskuddet blir beregna utfra dette. I dette kartet kommer det også fram hva som er «prioriterte områder» og «andre områder». Søkes det om tilskudd til «skjøtsel av kulturminner», kommer kartet med kulturminner opp (Askeladden). Søker en på ei ordning med «trua» eller «utvalgte naturtyper» kommer naturtypekartet fra «naturbase» opp. En kan også velge å ha flyfoto som bakgrunnskart, det vil ofte være til god hjelp for å få søkt på riktig sted.

Kartlaget for prioriterte områder for «friareal for gås» ligger ikke i søknadsprogrammet, men finnes i Statsforvalterens kartbase, GISLink, på adressa <https://kart.gislink.no/kart/?viewer=landbruk.landbruk> under «Verktøy miljøtilskudd (RMP)». På denne adressa er og kart over alle områder i Trøndelag som har fått miljøtilskudd de siste åra.

Innledende bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med regionale miljøtilskudd er å bidra til å ivareta jordbruket sitt kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturmiljøer og -minner, jord og jordhelse, tilgjengelighet i jordbrukslandskapet, samt å redusere bruk av plantevernmidler og utslipp til luft og avrenning til vann fra jordbruket.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder i Trøndelag fylke.

§ 3 Grunnvilkår

Tilskudd etter denne forskriften kan gis til

- a. foretak som har gjennomført tiltak på areal de disponerer i søknadsåret eller gjennomført klimarådgiving siden forrige søknadsfrist. Foretaket må drive vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer, og må være registrert i Enhetsregisteret.
- b. beitelag for drift etter § 5 Drift av beitelag. Med beitelag menes i denne forskriften sammenslutninger som er registret som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret, og som har til hovedformål å samarbeide om hensiktsmessige fellesløsninger innen beitebruk og god utnyttelse av utmarksbeite.

Hva som er vanlig jordbruksproduksjon er en konkret landbruksfaglig vurdering og betyr at foretakets drift må være intensiv nok til å være berettiget produksjonstilskudd, jf. forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 2, FOR-2014-12-19-1817.

Kulturlandskap

Formålet med tiltakene er å ivareta jordbrukets kulturlandskap utover det en oppnår gjennom de nasjonale ordningene. Drift av bratt areal og drift av beitelag skal bidra til å opprettholde tradisjonell drift, mens beiting og slått av verdifulle jordbrukslandskap skal bidra til å ivareta mer spesielle kulturlandskapsverdier.

§ 4 Drift av bratt areal

Formålet med ordningen er å stimulere til drift av bratt areal for å holde areala i hevd og ivareta åpent kulturlandskap

Tilskuddet gis til fulldyrka og overflatedyrka som blir høsta ved slått, tresking eller opptaking. Beiting alene gir ikke tilskudd.

Vilkår:

- Helninga må være 1:5 eller brattere
- Arealet må være full- eller overflatedyrka
- Arealet må være slåtte- eller åkerareal
- Areal som kun er brukt til beite ytes ikke tilskudd

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til §4 «drift av bratt areal» kan også få tilskudd til:

§8	Slått av verdifulle jordbrukslandskap	§23	Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstseson
§9	Slått av slåttemark	§24	Nedlegging av husdyrgjødsel
§11	Skjøtsel av biologisk verdifulle areal, slått	§25	Nedfelling av husdyrgjødsel
§13	Sone for pollinerende insekter	§26	Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§14	Friareal for gås	§27	Ugrasharving i korn og frøvekster
§15	Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§28	Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer
§18	Skjøtsel av automatisk freda kulturminner, slått	§29	Fangvekster som underkultur
§19	Ingen jordarbeiding om høsten	§30	Fangvekster sådd etter høsting
§20	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	§31	Bruk av egenprodusert kompost
§21	Grasdekt vannvei i åker	§32	Spredning av biokull
§22	Grasdekt kantsone åker		

Tiltaksklasser: overflatedyrka og fulldyrka 1:3, overflatedyrka og fulldyrka 1:5

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 5 Drift av beitelag

Formålet med ordningen er å stimulere til samarbeid om beiting med sikte på god utnyttelse av beiteressurser i utmark og effektivt tilsyn med minst mulig tap av dyr. Slikt samarbeid kan gjelde tilsyn, sanking og ettersyn og vedlikehold av gjerder og installasjoner.

Vilkår:

- Beitelaget må være registrert i Enhetsregisteret og ha minst to aktive medlemmer.
- Beitelaget skal organisere og tilrettelegge for felles beitebruk i utmark, og være åpent for brukere som har tilgang til beiteområdet til beitelaget.
- Laget skal organisere effektivt og forsvarlig tilsyn og sanking i beiteområdet.
- Det skal foreligge en plan for tilsyn og for sanking, og laget skal dokumentere tilsynet.

Tiltaksklasser: storfe/hest, småfe.

Tilskuddet utmåles per dyr sluppet på utmarksbeite.

Flere tilskudd for samme areal: Ikke aktuelt med flere tilskudd siden tilskuddet er ikke beregna ut fra areal.

§ 6 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark

Formålet med tilskuddet er å stimulere til beiting av verdifulle jordbrukslandskap for å holde areal i hevd, bevare jordbrukspreget og å holde landskapet åpent.

Det kan gis tilskudd for fulldyrka- og overflatedyrka areal, samt innmarksbeite, der beiting er det mest aktuelle tiltaket for å skjøtte areala og holde vedlike kulturlandskapskvalitetene.

Med verdifulle jordbrukslandskap menes jordbrukspåvirkede områder med kulturlandskapsverdier skapt av langvarig tradisjonell jordbruksdrift.

Verdifulle jordbrukslandskap er:

1. Øyer og holmer/vegløse områder.
Det skal ikke være kjørbare forbindelser til arealet. Mulig adkomst med traktor er kjørbare forbindelser.
2. Områder verna som landskapsvernområde, naturreservat eller nasjonalpark.
3. Setervoller.

Vilkår:

- Arealet må være fulldyrka, overflatedyrka eller innmarksbeite.
- Beitinga må være tilstrekkelig til at verdiene på areal opprettholdes eller økes.
- Minimum beiteperiode er fem uker i sommerhalvåret.

Dersom det ikke lar seg gjøre å beite areala i fem uker av hensyn til lokalitet og dyrevelferd, kan arealet likevel være berettiget tilskudd dersom verdiene på areala opprettholdes eller økes.

Setervoll:

Med setervoll menes engareal i tilknytning til seter. Ei seter er, eller har vært, et produksjonssted for melk med husvære for folk og bufe som bare er egna for bruk i sommersesongen og som benytter et annet ressursgrunnlag enn areala i nærhet til gården. Areal i tilknytning til fellesbeiter og fellesfjøs anlagt utenfor de tradisjonelle seterområdene regnes ikke som seter.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 6 «Beiting av verdifulle jordbrukslandskap på innmark» kan også få tilskudd til

§11	Skjøtsel av biologisk verdifulle areal, beiting	§25	Nedfelling av husdyrgjødsel
§12	Skjøtsel av trua naturtyper, beiting	§26	Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§23	Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong		
§24	Nedlegging av husdyrgjødsel		

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 7 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark

Formålet med tilskuddet er å stimulere til beiting i verdifulle jordbrukslandskap for å holde areala i hevd, samt bevare jordbruksprega og åpent landskap. Beiting kan også ivareta kulturbetinga naturmangfold i utmark.

Med verdifulle jordbrukslandskap menes jordbrukspåvirka områder med kulturlandskapsverdier skapt av langvarig tradisjonell jordbruksdrift.

Verdifulle jordbrukslandskap er:

1. Øyer og holmer uten veiforbindelse.

Vilkår:

- Areala må beites i minst fem uker i sommerhalvåret
- Storparten av fôropptaket skal være fra utmarksareala
- Beitinga må være slik at verdiene til arealet opprettholdes eller økes

Dersom det ikke lar seg gjøre å beite areala i fem uker av hensyn til lokalitet og dyrevelferd, kan arealet likevel være berettiga tilskudd dersom verdiene på areala opprettholdes eller økes.

Flere tilskudd for samme areal:

Der er ikke aktuelt med flere tilskudd siden tilskuddet ikke er beregna ut fra areal. Dyra vil normalt ikke gi grunnlag for tilskudd til beiting av innmarksareal i den perioden de beiter utmark.

Tiltaksklasser: storfe/hest, småfe.

Tilskuddet utmåles per dyr.

§ 8 Slått av verdifulle jordbrukslandskap

Formålet med tilskuddet å stimulere til at en med slått holder verdifulle jordbruksområder i hevd og hindrer gjengroing.

Med verdifulle jordbrukslandskap menes jordbrukspåvirkede områder med kulturlandskapsverdier skapt av langvarig tradisjonell jordbruksdrift og gjelder areal som definert nedunder.

Verdifulle jordbrukslandskap er:

1. Øyer og holmer og andre veiløse områder.
Ordninga gjelder områder uten veg-, bru- eller fergeforbindelse. Det skal ikke være kjørbare forbindelse til arealet. Mulig adkomst med traktor regnes som kjørbare forbindelse.
2. Områder verna som landskapsvernområde, naturreservat eller nasjonalpark.
3. Setervoller der det er eller har vært seter.

Vilkår:

- Arealet må være fulldyrka eller overflatedyrka.
- Slåtten må gjøres slik at verdiene til arealet opprettholdes eller økes
- Avlinga skal samles og nyttas til fôr.

Setervoll:

Med setervoll menes engareal i tilknytning til seter. Ei seter er et produksjonssted for melk med husvære for folk og bufe, som bare er egna for bruk i sommersesongen og som benytter et annet ressursgrunnlag enn areala i nærhet til gården. Areal i tilknytning til fellesbeiter og fellesfjøs anlagt utenfor de tradisjonelle seterområdene regnes ikke som seter.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 8 «Slått av verdifulle jordbrukslandskap» kan også få tilskudd til:

§ 4	Drift av bratt areal	§23	Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong
§9	Slått av slåttemark	§24	Nedlegging av husdyrgjødsel
§11	Skjøtsel av biologisk verdifulle areal, slått	§25	Nedfelling av husdyrgjødsel
§15	Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§26	Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§18	Skjøtsel av automatisk freda kulturminner, slått		

Tilskuddet utmåles per dekar.

Biologisk mangfold

Formålet med tiltakene under biologisk mangfold er å ivareta utvalgte og trua naturtyper og biologisk verdifulle areal i jordbruket. Det er også et mål å tilrettelegge for pollinerende insekter og for fugl som er avhengige av jordbrukslandskapet.

§ 9 Slått av slåttemyr og slåttemark

Formålet med tilskuddet er å stimulere til slått av de utvalgte naturtypene slåttemyr og slåttemark for å ivareta eller forbedre naturtypen.

Vilkår:

- Areal må for å være berettiga tilskudd være registrert i Naturbase og etter «DN-handbok 96» ha klassene «svært viktig» eller «viktig» eller etter NIN-klassifiseringa ha klassene «svært høy kvalitet», «høy kvalitet» eller «moderat kvalitet».
- Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødsla, jordarbeida eller sprøya med plantevernmidler
- Arealet må være holdt i hevd eller være restaurert.
- Avlinga skal samles opp, fjernes fra arealet og brukes til fôr.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 9 «slått av slåttemark» kan også få tilskudd til:

§ 4 Drift av bratt areal

§ 8 Slått av verdifulle jordbrukslandskap

Tiltaksklasse: svært viktig, viktig

Tilskuddet utmåles per dekar.

Skjøtselsråd for slåttemark og slåttemyr

- Slått bør gjennomføres etter blomstring og etter at mange av plantene har satt frø.
- Det kan være en fordel å slå litt areal etter at vegetasjonen har visna, dette kan gi viktig frøproduksjon.
- Unngå bruk av maskiner som gir kjøreskader på areala
- Det er positivt for spredning av frø at graset tørkes på bakken eller hesjes.
- Det er normalt positivt at arealet i tillegg til slått også blir beita, særlig høstbeiting.
- Grundig raking av arealet vil ofte være positivt for å få fjerna mose
- Området bør ha skjøtselsplan som beskriver verdiene og sier hvordan disse skal skjøttes.

§ 10 Beiting av kystlynghei

Formålet med tilskuddet er å stimulere til at den utvalgte naturtypen kystlynghei blir ivaretatt gjennom beiting med sau.

Areala skal være registrert i «Naturbase», men det kan også gis tilskudd til areal som ikke er registrert, dersom disse er godt kartlagt og dokumentert. Statsforvalteren må godkjenne disse areala før søknadsomgangen.

Vilkår:

- Areala må være registrert i Naturbase og etter «DN-handbok 96» ha klassene «svært viktig» eller «viktig» eller etter NIN-klassifiseringa ha klassene «svært høy kvalitet», «høy kvalitet» eller «moderat kvalitet».
- Sauene må beite arealet hele året og ta opp hoveddelen av fôret ved beiting, såfremt klimamessige og dyreetiske forhold tillater det.
- Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødsla, jordarbeida eller sprøyta med plantevernmidler
- Beitinga av kystlyngheia må bidra til at verdiene til arealet ivaretas eller bedres
- Dyretallet må være tilpassa beitegrunlaget
- Dersom det drives husdyrhold uten husdyrrom, må det foreligge tillatelse fra Mattilsynet

Flere tilskudd for samme areal:

Der er ikke aktuelt med flere tilskudd siden tilskuddet ikke er beregna ut fra areal.

Tiltaksklasse: «Svært viktig» og «viktig».

Tilskuddet utmåles per dyr.

§ 11 Skjøtsel av biologisk verdifulle areal (slått eller beiting)

Formålet med tilskuddet er å stimulere til slått eller beite av areal med særlig verdi for plante- og dyrelivet, opparbeidet gjennom tidligere tiders jordbruksdrift.

Vilkår:

- Areala må være innmarksareal (full- og overflatedyrka eller innmarksbeite)
- Arealet skal ikke være gjødsla, jordarbeida eller sprøyta med kjemiske plantevernmidler
- Arealet er prega av lang tids bruk til slått og/eller beite, og har innslag av planter som er karakteristiske for gammel kulturmark

Ekstra vilkår ved beiting:

- Beitearealet skal fremstå som et godt brukt beite uten nevneverdig gammelgras, slik at arealtilstanden på sikt opprettholdes eller bedres.
- Det må på arealet ikke foregå tilleggsfôring som fører til trakkskader, tap av biologisk mangfold og erosjon.

Skjøtselsråd kystlynghei

- Kystlyngheia bør ha skjøtselsplan som beskriver verdiene og hvordan den skal skjøttes for å ivaretas.
- Areala bør med ulike mellomrom brennes som en del av skjøtselen. Dette gir variert beite og får bort gammel lyng. Brenning bør gjøres før hekketida og være avslutta før 15. mars.
- Det er positivt om beitinga gjøres med utgangersau.
- Fremmede arter i kystlyngheia bør bekjempes.
- Trær og busker som kan bidra til at kystlyngheia gror igjen bør hugges.

Skjøtselsråd for skjøtsel av biologisk verdifulle areal

- Slått kan gjøres på samme måte som slåttemark.
- Beiting må gjøres på en måte som ivaretar kvalitetene på arealet.
- Dersom arealet har orkideer, bør tidlig beiting unngås.
- Renninger bør slås for å hindre gjengroing.
- Ta vare på variasjon av trær og busker.
- Tilrettelegging for insekter og fugler kan gjøres ved å unngå at steingjerder, rydningsrøyser og bart fjell gror igjen.
- Ha gjerne noe areal som får blomstre og visne.
- Uønskede dominerende arter som hundekjeks, tistel og høymole bør slås tidlig i sesongen for å tappes for næring og redusere spredning.
- Fremmede arter bør bekjempes på arealet

Ekstra vilkår ved slått:

- Ved bruk av maskiner til slåttarbeidet må disse brukes på en måte som gjør at verdiene til arealet opprettholdes eller økes.
- Avlinga skal samles opp, fjernes fra arealet og brukes til fôr.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 11 «skjøtsel av biologiske verdifulle areal» kan også få tilskudd til

§ 4 Drift av bratt areal

§ 8 Slått av verdifulle jordbrukslandskap

§ 6 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark

Tiltaksklasser: slått, beiting.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§12 Skjøtsel av trua naturtyper (beiting)

Formålet med ordninga er å stimulere til beiting for å ta vare på kulturbetinga trua naturtyper som er opparbeidet gjennom lang tids jordbruksdrift. De trua naturtypene har særlig verdi for plante- og dyrelivet.

Trua naturtyper er:

1. Naturbeitemark
2. Hagemark

Vilkår:

- Areala må være registrert i Naturbase og etter «DN-handbok 96» ha klassene «svært viktig» eller «viktig» eller etter NIN-klassifiseringa ha klassene «svært høy kvalitet», «høy kvalitet» eller «moderat kvalitet»
- Areala må være innmarksareal (full- og overflatedyrka eller innmarksbeite)
- Arealet skal ikke være gjødsla, jordarbeida eller sprøyta med kjemiske plantevernmidler
- Beitearealet skal fremstå som et godt brukt beite uten nevneverdig gammelgras, slik at arealtilstanden på sikt opprettholdes eller bedres
- Det må på arealet ikke foregå tilleggsfôring som fører til trakkskader, tap av biologisk mangfold og erosjon.

Skjøtselsråd for trua naturtyper

- Beiting med flere dyreslag er ofte en fordel.
- Dersom arealet har områder med orkideer, bør tidlig beiting av disse unngås.
- En bør ta vare på variasjon av trær og busker.
- Tilrettelegging for insekter og fugler kan gjøres ved å unngå at steingjerder, rydningsrøyser og bart fjell gror igjen.
- Gamle trær bør bevares
- Uønskede dominerende arter som hundekjeks, tistel, høymole bør slås tidlig i sesongen, og gjerne flere ganger, for å redusere utbreiinga.
- Fremmede arter bør bekjempes på arealet.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 12 «trua naturtyper» kan også få tilskudd til:

§ 6 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 13 Soner for pollinerende insekter

Formålet med tilskuddet er å bedre betingelsene for ville pollinerende insekter på kornareal og areal med andre åkervekster. Såing av blomstrende vekster skal øke tilgangen på næring for insektene.

Ved tilsåing skal det brukes frøblandinger med arter som gir blomstring og nektarproduksjon gjennom hele pollinatorsesongen. Sonen skal være ei stripe med ettårig eller flerårige blomstrende vekster langs kant eller gjennom kornåker, grønnsak- eller potetåker. Ordninga gjelder ikke grasareal. Det er viktig at frøblandingen ikke har fremmede arter som Artsdatabanken ikke anbefaler brukt. Tilskudd kan gis til skjøtsel av allerede sådde og etablerte areal som har ei blanding av planter som gir næring for pollinatoren gjennom vekstsesongen. Skjøtsel kan være beiting eller slått.

Vilkår:

- Areal skal være sådd og skjøtta som ettårig eller flerårig sone.
- Pollinatorsonen må være minimum to meter brei og skal ligge i ytterkant eller gjennom åkeren. Dersom det etableres flere striper på et areal skal disse ha innbyrdes god avstand.
- Areal kan ikke gjødsles eller sprøytes de årene det ytes tilskudd.
- Areal skal vedlikeholdssåes der det trengs for et godt plantedekke.

Hvert foretak kan maksimalt få tilskudd til 2000 meter med pollinatorsoner.

I søknad om produksjonstilskudd skal areal til pollinatorsoner føres under kode 294, «Areal i drift, men ikke berettiget produksjonstilskudd». Dette siden arealet ikke har vekster som blir høsta til mat eller fôr.

Tilskuddet utmåles per meter.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 13 «soner for pollinerende insekter» kan også få tilskudd til:

§ 4	Drift av bratt areal
§14	Friareal for gås i Trøndelag, underkultur i korn
§19	Ingen jordarbeiding om høsten
§20	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster

§ 14 Friareal for gås i Trøndelag

Formålet med tilskuddet er at kortnebbgås og kvitkinngås kan beite gras- eller kornareal (fulldyrka og overflatedyrka) uten å bli forstyrret eller jaga i beitesesongen påfølgende år. Tilskuddet gis som kompensasjon for ulempa som oppstår av beitinga.

Søknadsberettiga er foretak i «**Særlig prioriterte områder**» og «**Prioriterte områder**» i Steinkjer, Levanger, Verdal og Inderøy.

Kart over særlig prioriterte og prioriterte områder finnes under «landbruk»/«verktøy miljøtilskudd (RMP)»: <https://kart.gislink.no/kart/?viewer=landbruk.landbruk>

Skjøtselsråd for pollinatorsoner

- Flerårige frøblandinger er å foretrekke.
- Bør helst etableres på skrinne deler av jordbruksarealet da dette normalt vil lette etableringa.
- Ikke stedegne arter bør være vurdert av Artsdatabanken til å ha lav spredningsrisiko.
- Areal som slåes bør slåes etter blomstring og plantematerialet bør ligge noen dager på arealet for frøspredning før det fjernes.
- Eventuell beiting av areala må skje på ei tid, og en måte, som ikke forringer arealets verdi for insektene.

Dokumentasjon

Søkere skal kunne dokumentere størrelsen på beitetrykket på de omsøkte areala. Dette kan gjøres ved foto og uttalelse fra veiledningstjenesten/kommune, samt egne notater. For nye areal, eller vesentlig økt belastning på enkeltbruk, vil det bli etterspurt dokumentasjon for grovførkjøp eller tilsvarende dokumentasjon som viser vesentlig avlingstap. Areal som har hatt lite beiting av gås, og dermed lite avlingstap, er ikke berettiga tilskudd til friareal.

Kontakt kommunen før 15. mai

De som ønsker å søke om friareal for kortnebbgås for påfølgende år, bes ta kontakt med kommunen før 15. mai i søknadsåret. Dette for at kommunen skal ha mulighet til å vurdere beitetrykket.

Tabell: Områder og tiltaksklasser med krav til tiltak for å kunne få tilskudd for friareal for gås.

Tiltaksklasser	«Særlig prioriterte områder»	«Prioriterte områder»
Høyt beitetrykk:	<ul style="list-style-type: none"> - Førsteårseng, vår- eller sommersådd i såingsåret. - Andreårseng, ettersådd med egne gras i første engår. - Avlinga har tidligere år, pga gåsebeiting, vært <1 rundball (160 FEm) pr daa på 1.slått.	
Moderat beitetrykk:	<ul style="list-style-type: none"> - Eng fra og med 3. år til og med 5. år som årlig ettersås med egne gras. - Avlinga har tidligere år, pga gåsebeiting, vært <1 rundball (160 FEm) pr daa på 1.slått.	<ul style="list-style-type: none"> - Eng fra og med 1. år til og med 5. år som normalt er svært hardt beita av gås og som årlig ettersås med egne gras - Avlinga har tidligere år, pga gåsebeiting, vært <1 rundball (160 FEm) pr daa på 1.slått.
Lavt beitetrykk	<ul style="list-style-type: none"> - Eng fra og med 2. år til og med 5. år som ikke ettersås.	<ul style="list-style-type: none"> - Eng fra og med 1. år til og med 5. år som normalt er hardt beita av gress. - Avlinga har tidligere år, pga gåsebeiting, vært <1,5 rundball (250 FEm) pr daa på 1.slått.
Særlig tilrettelegging (underkultur korn)	<ul style="list-style-type: none"> - Underkultur i korn som mat til gås våren etter søknadsåret. - Areala kan året etter ikke jordarbeides før 10. mai.	

Vilkår:

- Graset/underkulturen skal være godt etablert i oktober.
- Det er ikke tillatt å jage gås påfølgende vår på de areala som får tilskudd.
- For å være berettiget tilskudd må foretaket ha minst 30 daa som er berettiga tilskudd.
- Grasareal, som får friarealtilskudd, kan ikke brakklegges eller jordarbeides før 17. mai.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 14 «friareal for gås i Trøndelag og Nordland» kan også få tilskudd til:

§ 4	Drift av bratt areal	§24	Nedlegging av husdyrgjødsel
§13	Sone for pollinerende insekter	§25	Nedfelling av husdyrgjødsel
§15	Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§26	Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§18	Skjøtsel av automatisk freda kulturminner, beiting	§27	Ugrasharving i korn og frøvekster
§19	Ingen jordarbeiding om høsten	§29	Fangvekster som underkultur
§21	Grasdekt vannvei i åker, korn	§30	Fangvekster sådd etter høsting
§22	Grasdekt kantsone åker, korn	§31	Bruk av egenprodusert kompost
§23	Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstseson	§32	Spredning av biokull

Tiltaksklasser: Særlig tilrettelegging, høyt beitetrykk, moderat beitetrykk og lavt beitetrykk

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 15 Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl

Formålet med tilskuddet er å ivareta fugler som er avhengige av hekking og beiting i tilknytning til jordbruksareal.

Ordninga gjelder for å legge til rette for hekking og beiting av vipe, storspove og åkerrike på eller i tilknytning til jordbruksareal. Drifta av areala må gjøres på en måte som sannsynliggjør at reir og fugler ivaretas. Reir må ikke gjødsles eller sprøytes.

Tilskudd kan gis til fulldyrka eller overflatedyrka areal.

Det må kunne dokumenteres reir på eller i tilknytning til omsøkt areal. Dette kan gjøres med bilder av reir, inntegning av reir på kart, registreringer gjort av fugleobservatører/interesserte eller på annen måte som sannsynliggjør reir.

Det kan omsøkes tilskudd for et tilretteleggingsareal på inntil 2 dekar per reir og det kan per foretak gis tilskudd for inntil 10 daa med høy tilrettelegging, samt inntil 10 daa med lav tilrettelegging. Tilretteleggingsarealet må minimum være 0,5 daa.

Høy tilrettelegging:

1. Gras-/engareal: 1. slått utsettes til etter 1. august for å ivareta reir og unger
2. Åkerareal (korn, grønnsaker eller potet): areal tas ut av drift på grunn av at reir vanskeliggjør drifta.

Lav tilrettelegging:

1. Gras-/engareal: kan ikke slås før 1. juli og skal slås på en måte som ivaretar voksne fugler og fugleunger.
2. Åkerareal (korn, grønnsaker eller potet): våronna må tilpasses slik at reir ivaretas.

Tiltaksklasser: Høy tilrettelegging, lav tilrettelegging

Tilskuddet utmåles per dekar

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 15 Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl kan også få tilskudd til:

§ 4	Drift av bratt areal	§24	Nedlegging av husdyrgjødsel
§8	Slått av verdifulle jordbrukslandskap	§25	Nedfelling av husdyrgjødsel
§14	Friareal for gås, engareal	§26	Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§19	Ingen jordarbeiding om høsten	§29	Fangvekster som underkultur
§20	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	§30	Fangvekster sådd etter høsting
§23	Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong		

Kulturminner og kulturmiljøer

Formålet med tiltak under kulturminner og kulturmiljøer er å beholde synlige spor i landskapet etter tidligere tiders jordbruksdrift og bosetting, slik som gravminner og rydningsrøyser. I tillegg skal tiltakene bidra til å opprettholde tradisjonelle driftsformer som seterdrift.

Skjøtselsråd for tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl

- For at reir og ikke skal bli ødelagt må gjødsling eller sprøyting av areala må utsettes eller reirene tildekkes for at disse ikke skal bli skada av arbeidet.
- Det bør kjøres så lite som mulig på areala.
- For å ta vare på fugleunger kan en enten utsette slåtten eller gjøre slåtten på en måte som gjør at ungene kan rømme.
- Arbeidsbredde og fart ved slått bør være liten.
- Følg gjerne råd i: <https://www.bondelaget.no/getfile.php/131029708-1649424274/MMA/Dokumenter/ENDELIG%20utgave.pdf>

§ 16 Drift av seter

Formålet med tilskuddet er å stimulere til drift av seteranlegg. Seterdrift med beitedyr bidrar til å holde areal åpne, er gunstig for biologisk mangfold og viktig for formidling av tradisjon og kulturarv. Fellesbeiter og fellesfjøs anlagt utenfor de tradisjonelle seterområdene regnes ikke som seter.

Seter er et produksjonssted for melk med husvære for folk og bufe, som bare er egnet for bruk i sommersesongen og som benytter et annet ressursgrunnlag enn areala i nærhet til gården.

Produksjonsperioden skal vare minst fire uker per sesong. Melka som produseres skal leveres til meieri eller foredles på setra. Produksjonen skal være på minimum 45 liter kumelk, eller 25 liter geitemelk, i døgnet.

Tilskuddet utmåles per seter. Tilskuddet blir fordelt mellom foretakene som deltar i fellesseter, ved at foretaket oppgir antall deltakere i søknaden. Samdrift regnes som ett foretak.

Vilkår:

- Det skal være melkeproduksjon på setra.
- Melka fra setra skal videreforedles på setra eller leveres meieri.
- Drifta skal ha klar tilknytning til tradisjonell seterkultur.
- Det forutsettes nødvendige godkjenninger og tillatelser for den virksomheten som foregår på setra.
- Setringsperiodens varighet, samt leveranse og foredling skal kunne dokumenteres.

Flere tilskudd for samme areal:

Det kan for samme seter kun søkes på en tiltaksklasse. Det kan for samme seter ikke søkes om tilskudd til både «Drift av seter» og «Besøksseter».

Tiltaksklasser:

levering til meieri, 4–6 uker; levering til meieri, 6 uker eller mer; egen foredling, 4–6 uker; egen foredling, 6 uker eller mer

Tilskuddet utmåles per seter, fordelt på antall foretak som har dyr på setra.

§ 17 Besøksseter

Formålet med tilskuddet er å stimulere til aktiviteter på setre som formidler kultur og jordbrukstradisjoner, samt stimulerer til næringsvirksomhet som kan bidra til mer aktive setermiljø.

Seter er et produksjonssted for melk med husvære for folk og bufe, som bare er egnet for bruk i sommersesongen og som benytter et annet ressursgrunnlag enn areala i nærhet til gården. Fellesbeiter og fellesfjøs anlagt utenfor de tradisjonelle seterområdene regnes ikke som seter.

Vilkår

- Seterperioden skal vare i minst fire uker
- Seterfolket skal bo på setra i minst fire uker av setringsperioden.
- Det skal på setra melkes minst to kyr eller ti geiter to ganger daglig.
- Melka fra setra skal videreforedles på setra.
- Kyr som går med diende kalv regnes ikke som melkekyr og tilfredsstiller ikke kravet til melkeproduksjon.
- Drifta skal ha klar tilknytning til tradisjonell lokal seterkultur.
- All produksjon på setra skal loggføres og skje i samsvar med krav fra Mattilsynet.

- Setra skal være åpen for besøkende. Det skal kunngjøres på hensiktsmessig måte når setra er i drift, og at besøkende ønskes velkommen. Det skal føres gjestebok over besøkende.

Flere tilskudd for samme areal:

Der er ikke aktuelt med flere tilskudd siden tilskuddet ikke er beregna ut fra areal.

Det kan ikke for samme seter søkes om tilskudd til både «Drift av seter» og «Besøksseter».

Tilskuddet utmåles per seter, fordelt på antall foretak som har melkekyr/geiter på setra.

§ 18 Skjøtsel av automatisk freda kulturminner

Formålet med tilskuddet er å stimulere til skjøtsel ved slått eller beiting av automatisk freda kulturminner for å holde de synlige i jordbrukets kulturlandskap.

Tilskudd kan gis alle typer automatisk freda kulturminner som omtales i kulturminneloven § 4. Dette kan være gravhauger, gravfelt, helle-ristninger, åkerreiner, gårdshauger, rydningsrøyser, boplasser, hustufter og veifar.

Gravminner måles inn enkeltvis hvis det er ett synlig på stedet, og som gravfelt hvis det er flere synlige som ligger i rimelig nærhet til hverandre.

For å være berettiga tilskudd må kulturminnet grense til eller ligge på jordbruksareal. Med «grense til» menes at kulturminnet ligger slik til at det er en naturlig del av jordbrukslandskapet som skjøttes. Det kan også ligge «på» jordbruksareal, men vil ikke være del av produksjonsareala. Som en ekstra beskyttelse har alle automatisk freda kulturminner en sikringszone på minimum 5 meter i alle retninger rundt det freda objektet. Dette arealet er tilskuddsberettiga dersom det er en del av skjøtselen.

Vilkår:

- Kulturminne skal skjøttes slik at verdiene ivaretas eller økes og må ikke stride mot kulturminneloven.
- Kulturminnet skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden.
- Det skal ikke være nevneverdig gammelgras og annet som gir inntrykk av gjengroing.
- Det må ikke anvendes kjemiske plantevernmidler, mineralgjødning eller husdyrgjødsel på arealet, med mindre dette er godkjent av kommunen og forvaltningsmyndigheten.

Ekstra vilkår ved beiting

Ved beiting må det ikke forgå tilleggsfôring som kan skade kulturminnene

Ekstra vilkår ved slått:

- Ved slått skal avlinga samles opp og brukes til fôr.

Skjøtselsråd for automatisk freda kulturminner

- Skjøtselen bør være slik at hovedformen på kulturminnet kommer fram.
- Dersom kulturminnet er blomsterrikt (slåttemarkpreg) bør disse få blomstre ferdig før slått.
- Dersom arealet er frodig og prega av gjengroingsarter og «ugras» bør disse slås tidlig og helst flere ganger med mål om å redusere forekomsten.
- Fremmede arter på kulturminne bør bekjempes.
- Det vil være positivt om kulturminnet gjøres tilgjengelig for folk flest og at det på stedet finnes informasjon om kulturminnet.
- Dersom det brukes maskiner i skjøtselsarbeidet er det viktig at disse brukes slik at kulturminnet ikke skades. Dette gjelder både over og under bakken, f.eks. kjøreskader.
- Det er viktig at beitedyr ikke skader kulturminnet. Det bør gjøres tiltak som hindrer at dyrene bruker kulturminnet til hvileplass eller at de lager sti igjennom det.
- Foringsplasser/vanningsplass bør legges i god avstand fra kulturminnet.
- Dersom det skal foregå hogst på eller nært et kulturminne, bør kulturminneavdelinga hos fylkeskommunen kontaktes før igangsetting.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 18 «skjøtsel av automatisk freda kulturminner» kan også få tilskudd til:

§ 4 Drift av bratt areal

§ 8 Slått av verdifulle jordbrukslandskap

Tiltaksklasser: beiting, slått.

Tilskuddet utmåles per dekar.

Avrenning til vann

Formålet med tilskuddene under avrenning til vann er å redusere avrenning av næringsstoffer og partikler til vassdrag og kyst. Tiltakene er viktig for å bidra til at målene etter vannforskriften nås.

Prioriterte områder og andre områder

Ut fra tilstand i vannforekomstene og grad av potensiell negativ påvirkning fra jordbruk har Statsforvalteren valgt ut og definert områder som er prioritert for å motta høyere satser for tilskudd for avrenningstiltak.

Andre områder kan også motta tilskudd, men vil ikke ha samme behov for høy tiltaksgjennomføring ut ifra tilstanden i vannforekomstene. Inndelingen «prioriterte områder» og «andre områder» gjelder i Trøndelag for ordningen § 18 «Ingen jordarbeiding om høsten».

Oversikt over «prioriterte områder» ses i søknadsprogrammet eStil-RMP og i Statsforvalterens kartbase på <https://kart.gislink.no/kart/?viewer=landbruk.landbruk>. Øvrige areal er «andre områder».

§ 19 Ingen jordarbeiding om høsten

Formålet med tilskuddet er å stimulere til at åkerareal ikke blir jordarbeida om høsten, etter siste høsting. Hensikten er å redusere tap av jord og næringsstoff fra åkerareal til vassdrag.

Plantedeppet som blir stående igjen (stubb) til 1. mars, beskytter mot erosjon i vinterhalvåret. Dette er et viktig tiltak for å hindre jordtap og avrenning av næringsstoffer. Eng, grasgjenlegg, korn med gjenlegg og radkulturer omfattes ikke av ordningen.

Tilskuddet kan gis til areal i alle erosjonsrisikoklasser innenfor «prioriterte områder» og «andre områder».

Erosjonsrisikoklasser: Temakart for erosjonsrisiko utarbeidet av NIBIO skal brukes for areal som dekkes av disse som grunnlag for beregning av tilskudd. Kartene fins hos NIBIO på <https://gardskart.nibio.no/search>, i «Kilden» <https://kilden.nibio.no> og i Statsforvalterens kartbase på <https://kart.gislink.no/kart/?viewer=landbruk.landbruk>. For areal som ikke dekkes av temakartene, beregnes erosjonsrisiko i henhold til veileder fra Landbruksdirektoratet og Statsforvalteren.

Vilkår:

- Areal som gis tilskudd skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter høsting av hovedveksten.
- Halmen på areal som gis tilskudd skal ikke brennes på åkeren.
- Vekster: Korn, oljevekster, erter, karve, grønn gjødsling, og grønnfôrvekster sådd med liten radavstand og der bare overjordiske deler høstes.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 19 «Ingen jordarbeiding om høsten» kan også få tilskudd til:

§4 Drift av bratt areal	§25 Nedfelling av husdyrgjødsel
§13 Sone for pollinerende insekter	§26 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§14 Friareal for gås, underkultur i korn	§27 Ugrasharving i korn og frøvekster
§15 Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§29 Fangvekster som underkultur
§21 Grasdekt vannvei i åker, korn	§30 Fangvekster sådd etter høsting
§22 Grasdekt kantsone i åker, korn	§31 Bruk av egenprodusert kompost
§23 Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong	§32 Spredning av biokull
§24 Nedlegging av husdyrgjødsel	

Tiltaksklasser: Erosjonsrisikoklasse 1, erosjonsrisikoklasse 1 med dråg, erosjonsrisikoklasse 2, erosjonsrisikoklasse 2 med dråg, erosjonsrisikoklasse 3 og erosjonsrisikoklasse 4.

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 20 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster

Formålet med tilskuddet er å stimulere til redusert jordarbeiding ved etablering av høstkorn og høstoljevekster etter høsting av årets avling sammenligna med om at areala pløyes. Dette kan bidra til redusert jord- og næringsstofftap fra areala. Tiltaket gagnar også jordhelsen da forholdene for jordlevende organismer forbedres når jorda bearbeides mindre.

Tilskudd kan gis der arealet dirkesås eller der det før såing kun blir gjort ei lett høstharving. Denne harvinga skal ikke være dypere enn 10 cm og det skal være minst 30 % halm i overflata. Halm kan fjernes, men kan ikke brennes på arealet.

Areal med høstkorn og høstoljevekster som dirkesås eller har lett harving etterfulgt av såing er ikke berettiga tilskudd til §19 ingen jordarbeiding om høsten.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 20 «Direktesådd høstkorn og høstoljevekster» kan også få tilskudd til:

§4 Drift av bratt areal	§24 Nedlegging av husdyrgjødsel
§13 Sone for pollinerende insekter	§25 Nedfelling av husdyrgjødsel
§15 Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§26 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§21 Grasdekt vannvei i åker, korn	§27 Ugrasharving i korn og frøvekster
§22 Grasdekt kantsone åker, korn	§31 Bruk av egenprodusert kompost
§23 Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong	§32 Spredning av biokull

Tiltaksklasser: lett harving etterfulgt av såing, dirkesådd høstkorn og høstoljevekster

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 21 Grasdekte vannveier i åker (korn, grønnsaker og potet)

Formålet med tilskuddet er å stimulere til flerårig grasdekke i dråg/dalsøkk for å redusere faren for erosjon på åkerareal.

«Grasdekt vannvei» skal ligge der vannet renner langs bunnen av dråg/dalsøkk i åkeren. Her vil det i mange tilfeller være konsentrert avrenning og stor fare for graving/erosjon. Et grasdekke med velutviklet rotsystem vil forhindre eller redusere slik graving.

Det er ikke krav om å avstå fra gjødsling eller sprøyting, ettersom arealet ligger inne på produksjonsarealet. Det er heller ikke krav om høsting.

Vilkår:

- Skal være tilsådd med flerårig gras og eventuelt kløver/urter.
- «Grasdekt vannvei» skal være flerårig
- Må være minst seks meter bred.
- Grasveksten må i såingsåret være godt etablert om høsten.
- Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

Dersom arealet ikke høstes skal dette i søknad om produksjonstilskudd føres under kode 294, «Areal i drift, men ikke berettiget produksjonstilskudd». Dersom grasdekt vannvei høstes, skal arealet omsøkes som «grovfôr», kode 210, eller 211.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 21 «Grasdekte vannveier i åker» kan også få tilskudd til:

§4 Drift av bratt areal

§14 Friareal for gås, underkultur i korn

§19 Ingen jordarbeiding om høsten

§20 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster

Tiltaksklasser: korn, potet/grønnsaker.

Tilskuddet utmåles per meter.

§ 22 Grasdekt kantsone i åker, korn og grønnsaker/potet

Formålet med tilskuddet er å stimulere til etablering av flerårig grasdekke langs kanten mot vassdrag på areal der hellinga ut mot vassdraget er slik at det er risiko for erosjon og avrenning av næringsstoffer fra åkeren og ut i vassdraget. Med vassdrag menes her elv, bekk, kanal/åpengrøft og innsjø/vann.

For å hindre forurensning av vann, er det ikke tillatt med gjødsling eller sprøyting der det ytes tilskudd til grasdekt kantsone i åker. Det er også satt krav om slått, beiting eller pussing. Det er en fordel om grasdekket fjernes for å holde tilbake næringsstoffene. Mange foretak har ikke utstyr for høsting og det tillates derfor at arealet pusses.

Sonen skal ha minimum bredde på åtte meter målt fra vassdragets normalvannstand. Dette inkluderer sonen på to meter som er satt som et vilkår etter forskrift om produksjonstilskudd. Minimum seks meter av sonen må være etablert på fulldyrka eller overflatedyrka areal. Avstandene er horisontalt målt.

Kantsonen skal ikke være lengre enn åtte meter fra vassdraget for å være berettiga tilskudd. Grunnen til dette er at dersom avstanden er lengre, vil mye av den naturlige kantvegetasjonen fange eventuell næringsavrenning fra åkeren. Kantsonen er ikke ment å beskytte mot konsentrerte avrenninger over åkerkanten mot vassdrag. Der det er konsentrert avrenning bør ordninga grasdekt vannveg benyttes.

Vilkår:

- Tilskudd gis kun til flerårig grasdekt kantsone i åker (korn, potet og grønnsaker).
- Det må være tydelig helling fra åker, over kantsonen, og ned til vassdrag.
- Grasdekt kantsone må være minst seks meter bred. I tillegg må det være en vegetasjonssone på minst to meter fra åkerkant til vassdrag (målt horisontalt til vassdragets normalvannstand).
- Grasdekt kantsonen skal ikke være lengre enn 8 meter fra vassdraget.
- Grasveksten må i såingsåret være godt etablert om høsten.
- Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.
- Grasdekt kantsone skal ikke gjødsles eller sprøytes.
- Grasdekt kantsone skal enten slås, beites eller pusses.
- Eventuell beiting skal skje uten unødig opptrækking som øker erosjonsrisikoen.

Dersom grasdekt kantsone høstes skal arealet omsøkes som «grovfôr», kode 210, eller 211 i søknad om produksjonstilskudd. Dersom arealet kun pusses skal det føres under kode 294, «Areal i drift, men ikke berettiget produksjonstilskudd».

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 22 «grasdekt kantsone i åker, korn og grønnsaker/potet» kan også få tilskudd til:

§4	Drift av bratt areal	§19	Ingen jordarbeiding om høsten
§14	Friareal for gås, underkultur i korn	§20	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster

Tiltaksklasser: korn, potet/grønnsaker.

Tilskuddet utmåles per meter.

Utslipp til luft

Formålet med tilskuddene under dette temaet er å stimulere til gjødslingsmetoder som gir redusert utslipp av ammoniakk og lystgass.

§ 23 Spredning av all husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen

Formålet med tilskuddet er å stimulere til at husdyrgjødsel og biorest blir spredd på mest mulig gunstig tidspunkt. Dette er viktig for å få best mulig opptak av næringsstoffer i avling, redusere forurensning av vann og utslipp til luft.

Ordninga vil normalt gjelde husdyrgjødsel eller biorest spredd med fanespreder på tankvogn, fanespreder på traktor med tilførselsslange eller spredd med tørrgjødselspreder.

Foretak som mottar tilskudd til «spredning av all husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen» kan ikke på samme areal motta tilskudd for «nedlegging av husdyrgjødsel» og «nedfelling av husdyrgjødsel».

Tilskuddet gjelder alle jordbruksvekster.

Vilkår:

- All husdyrgjødsel som foretaket bruker på sitt jordbruksareal skal spres om våren eller i vekstsesongen, før 10. august.
- For at et areal skal være berettiga tilskudd må det etter spredninga (samme år) høstes avling på arealet. Beiting regnes som høsting.
- Det skal minimum spres 5 kg total-nitrogen i husdyrgjødsel per dekar.
- Foretaket skal kunne dokumentere sprededato og gjødselmengde spredd per dekar.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til §23 «spredning av all husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen» kan også få tilskudd til:

§4	Drift av bratt areal	§26	Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§6	Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark	§27	Ugrasharving i korn og frøvekster
§8	Slått av verdifulle jordbrukslandskap	§28	Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer
§14	Friareal for gås, engareal	§29	Fangvekster som underkultur
§14	Friareal for gås, underkultur i korn	§30	Fangvekster sådd etter høsting
§15	Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§31	Bruk av egenprodusert kompost
§19	Ingen jordarbeiding om høsten	§32	Spredning av biokull
§20	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster		

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 24 Nedlegging av husdyrgjødsel

Formålet med tilskuddet er å stimulere til at husdyrgjødsel og biorest blir lagt direkte ned på jorda i stedet for tradisjonell breispredning. Tiltaket vil motvirke tap av ammoniakk til lufta, og er gunstig med hensyn til vannmiljø. Med nedlegging menes det at flytende husdyrgjødsel eller biorest er spredd med utstyr som legger gjødsel ned på jorda.

Foretak som mottar tilskudd til «nedlegging av husdyrgjødsel» kan ikke på samme areal motta tilskudd til «spredning av husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen» eller «nedfelling av husdyrgjødsel»

Tilskuddet gjelder alle jordbruksvekster.

Vilkår:

- Det må på det omsøkte arealet brukes nedlegging som spredemetode på alle sesongens gjødslinger med husdyrgjødsel eller biorest for at arealet skal være berettiga tilskudd til nedlegging.
- Siste frist for spredning er 10. august.
- For at et areal skal være berettiga tilskudd må det etter spredninga (samme år) høstes avling på arealet. Beiting regnes som høsting.
- Det skal minimum spres 5 kg total-nitrogen i husdyrgjødsel per dekar.
- Foretaket skal kunne dokumentere sprededato og gjødselmengde spredd per dekar.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til §24 «nedlegging av husdyrgjødsel» kan også få tilskudd til:

§4 Drift av bratt areal	§26 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§6 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark	§27 Ugrasharving i korn og frøvekster
§8 Slått av verdifulle jordbrukslandskap	§28 Mekanisk ugrasbekjempelse i radkultur
§14 Friareal for gås, engareal	§29 Fangvekster som underkultur
§14 Friareal for gås i Trøndelag, underkultur i korn	§30 Fangvekster sådd etter høsting
§15 Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§31 Bruk av egenprodusert kompost
§19 Ingen jordarbeiding om høsten	§32 Spredning av biokull
§20 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 25 Nedfelling av husdyrgjødsel

Formålet med tilskuddet er å stimulere til at husdyrgjødsel og biorest blir lagt direkte ned i jorda i stedet for tradisjonell breispredning. Tiltaket vil motvirke tap av ammoniakk til lufta, og er gunstig for vannmiljø. Med nedfelling menes det at flytende husdyrgjødsel eller biorest er spredd med utstyr som legger gjødsel direkte ned i jorda.

Foretak som mottar tilskudd til «nedfelling av husdyrgjødsel» kan ikke på samme areal motta tilskudd til «spredning av husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen» eller «nedlegging av husdyrgjødsel»

Tilskuddet gjelder alle jordbruksvekster.

Vilkår:

- Det må på det omsøkte arealet brukes nedfelling som spredemetode på alle sesongens gjødslinger med husdyrgjødsel eller biorest for at arealet skal være berettiga tilskudd til nedfelling.
- Siste frist for spredning er 10. august.
- For at et areal skal være berettiga tilskudd må det etter spredninga (samme år) høstes avling på arealet. Beiting regnes som høsting.
- Det skal minimum spres 5 kg total-nitrogen i husdyrgjødsel per dekar.
- Foretaket skal kunne dokumentere sprededato og gjødselmengde spredd per dekar.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til §25 «nedfelling av husdyrgjødsel» kan også få tilskudd til:

§4	Drift av bratt areal	§26	Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§6	Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark	§27	Ugrasharving i korn og frøvekster
§8	Slått av verdifulle jordbrukslandskap	§28	Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer
§14	Friareal for gås, engareal	§29	Fangvekster som underkultur
§14	Friareal for gås, underkultur i korn	§30	Fangvekster sådd etter høsting
§15	Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§31	Bruk av egenprodusert kompost
§19	Ingen jordarbeiding om høsten	§32	Spredning av biokull
§20	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster		

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 26 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange

Formålet med tilskuddet er å stimulere til bruk av tilførselsslange i stedet for tradisjonell tankvogn til spredning av husdyrgjødsel og biorest. Tiltaket skal redusere jordpakkinga og skal bidra til god jordstruktur og lavere utslipp av lystgass.

Redusert jordpakking kan gi bedre avlinger på grunn av god jordstruktur, et bedre jordliv og mindre tap av næringsstoff. Det kan og gi lavere lystgasstap på grunn av bedre infiltrasjon av vann. Bruk av tilførselsslanger har effekt som selvstendig tiltak, men for å få tilskudd må det knyttes opp mot at gjødsla spres «om våren og eller i vekstsesongen» eller som «nedfelling eller nedlegging».

Vilkår:

- Bruke tilførselsslange med spredeutstyr på alle årets gjødslinger med husdyrgjødsel/biorest på det arealet som får tilskudd.
- Tilskuddet til tilførselsslange er kun berettiga dersom det kombineres med § 23 Spredning av all husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen, § 24 Nedlegging av husdyrgjødsel eller § 25 Nedfelling av husdyrgjødsel.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til §24 «spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange» kan også få tilskudd til:

§4	Drift av bratt areal	§24	Nedlegging av husdyrgjødsel
§6	Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark	§25	Nedfelling av husdyrgjødsel
§8	Slått av verdifulle jordbrukslandskap	§27	Ugrasharving i korn og frøvekster
§14	Friareal for gås, engareal	§28	Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer
§14	Friareal for gås, underkultur i korn	§29	Fangvekster som underkultur
§15	Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§30	Fangvekster sådd etter høsting
§19	Ingen jordarbeiding om høsten	§31	Bruk av egenprodusert kompost
§20	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	§32	Spredning av biokull
§23	Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong		

Tilskuddet utmåles per dekar.

Plantevern

Formålet med tilskuddene under plantevern er å stimulere til bruk av andre metoder for ugrasbekjempelse enn bruk av kjemiske plantevernmidler.

§ 27 Ugrasharving i korn og frøvekster

Formålet med tilskuddet er å stimulere til harving for å fjerne ugras i stedet for bruk av plantevernmidler. Dette vil redusere faren for tap av plantevernmiddelrester til grunnvann og vassdrag. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt er sprøyting mot floghavre og hønsehirse, eller nedsviing av oljevekster og åkerbønne. Med åker menes her korn og annet frø til modning.

Tilskuddet gjelder ikke areal som DEBIO har klassifisert som karensareal eller som økologisk drevet.

Vilkår:

- Arealet skal ugrasharves mot frøugras minst en gang i vekstsesongen
- Arbeidet må foregå på en slik måte og på et slikt tidspunkt at det har tilfredsstillende effekt på ugraset
- Det skal ikke brukes kjemiske ugrasmidler på arealet før høsting. Ordningen er ikke til hinder for sprøyting mot floghavre og hønsehirse, nedsviing av oljevekster og åkerbønne eller sprøyting mot kveke etter innhøsting.
- Det skal føres skiftenotater for areal som er ugrasharva. Notatene skal inneholde dato for utført ugrasharving, ugrasart og ugrasets utviklingsstadium.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 27 «ugrasharving i åker» kan også få tilskudd til:

§4 Drift av bratt areal	§25 Nedfelling av husdyrgjødsel
§14 Friareal for gås i Trøndelag, underkultur i korn	§26 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§15 Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§29 Fangvekster som underkultur
§19 Ingen jordarbeiding om høsten	§30 Fangvekster sådd etter høsting
§20 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	§31 Bruk av egenprodusert kompost
§23 Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong	§32 Spredning av biokull
§24 Nedlegging av husdyrgjødsel	

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 28 Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer

Formålet med tilskuddet er å stimulere til metoder for å fjerne ugras uten bruk av plantevernmidler, noe som vil redusere faren for tap av plantevernmidler til grunnvann og vassdrag.

Tilskuddet gjelder ikke areal som DEBIO har klassifisert som karensareal eller som økologisk drevet.

Det kan gis tilskudd for mekanisk ugrasbekjempelse eller flammings i radkulturer. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt ved nedsviing av potetris.

Vilkår:

- Arealet skal bekjempes mot frøugras minst en gang i vekstsesongen.
- Arbeidet må foregå på en måte og på ei tid som gir tilfredsstillende effekt på ugraset.
- Det skal ikke brukes kjemiske ugrasmidler på arealet før høsting. Ordningen er ikke til hinder for sprøyting mot kveke etter innhøsting.
- Det skal føres skiftenotater for areal som er ugrasbekjempa. Notatene skal inneholde dato for utført bekjemping, ugrasart og ugrasets utviklingsstadium.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 28 «ugrasbekjempelse i radkulturer» kan også få tilskudd til:

§4 Drift av bratt areal	§26 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§20 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	§30 Fangvekster sådd etter høsting
§23 Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong	§31 Bruk av egenprodusert kompost
§24 Nedlegging av husdyrgjødsel	§32 Spredning av biokull
§25 Nedfelling av husdyrgjødsel	

Tiltaksklasse: Flaming, mekanisk ugrasbekjempelse.

Tilskuddet utmåles per dekar

Jord og jordhelse

§ 29 Fangvekster som underkultur

Formålet med tilskuddet er å stimulere til bruk av fangvekster for å binde karbon, gi grunnlag for økt jordliv, beskytte mot avrenning av jord og næringsstoffer samt binde overskudd av næringsstoff i jorda.

Tiltaket innebærer såing av fangvekster som underkultur i korn-, oljevekster- og belgvekster til modning, for å gi bedre beskyttelse mot erosjon og næringsstofftap enn det en oppnår med ingen jordarbeiding alene. I tillegg kan fangvekstene ta opp overskudd av næringsstoffer fra arealet. Dette forutsetter imidlertid at vekstene er godt etablert. Med «godt etablert» menes at plantene er godt synlige over jorda med et jevnt og tett plantedekke.

Med fangvekster (undersådd dekkvekst) menes her en vekst som i utgangspunktet konkurrerer minimalt med hovedveksten, men som etablerer seg godt etter at hovedveksten er høstet. Fangveksten vil da få et tett plantedekke, med god rotstruktur, som beskytter jorda og tar opp næringsstoffer fra dypere jordlag. Det bør ikke sås belgvekster i ren bestand.

Vilkår:

- Fangvekster skal sås som underkultur i korn-, oljevekster- og belgvekster til modning.
- Fangveksten skal være godt etablert om høsten.
- Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles om høsten.
- Fangveksten skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd.
- Arealet kan ikke jordarbeides før 1. mars året etter.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 29 «fangvekst som underkultur» kan også få tilskudd til:

§4 Drift av bratt areal	§25 Nedfelling av husdyrgjødsel
§14 Friareal for gås, underkultur i korn	§26 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§15 Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§27 Ugrasharving i korn og frøvekster
§19 Ingen jordarbeiding om høsten	§31 Bruk av egenprodusert kompost
§23 Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong	§32 Spredning av biokull
§24 Nedlegging av husdyrgjødsel	

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 30 Fangvekster sådd etter høsting

Formålet med tilskuddet er å stimulere til bruk av fangvekster etter tidlig høsting av radkulturer (grønnsaker og potet) og korn. Dette for å binde karbon, gi grunnlag for økt jordliv, beskytte mot avrenning av jord og næringsstoffer samt binde overskudd av næringsstoff i jorda.

Fangveksten (-ene) må sås før 10. august og være godt etablert om høsten. Med «godt etablert» menes at plantene er godt synlige over jorda med et jevnt og tett plantedekke.

Vilkår:

- Fangvekster skal sås etter høsting av radkulturer (grønnsaker og potet) eller korn.
- Fangveksten skal sås før 10. august og være godt etablert om høsten.
- Arealet kan om høsten ikke sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles.
- Fangveksten skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd.
- Arealet kan ikke jordarbeides før 1. mars året etter.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 30 «fangvekst sådd etter høsting» kan også få tilskudd til:

§4 Drift av bratt areal	§25 Nedfelling av husdyrgjødsel
§14 Friareal for gås, underkultur i korn	§26 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§15 Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl	§27 Ugrasharving i korn og frøvekster
§19 Ingen jordarbeiding om høsten (tidligkorn)	§28 Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer
§23 Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong	§31 Bruk av egenprodusert kompost
§24 Nedlegging av husdyrgjødsel	§32 Spredning av biokull

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 31 Bruk av egenprodusert kompost

Formålet med tilskuddet er å stimulere til bruk av kompost fordi det er et svært godt jordforbedringsmateriale. Kompost bidrar til å skape et gunstigere forhold mellom bakterier og sopp og øker aktiviteten og diversiteten av jordlevende organismer.

Ordninga skal også stimulere til økt kunnskap om kompost og nyttig bruk av reint organisk materiale fra gårdsdrifta.

Dersom talle skal brukes som kompost må denne snus og luftes for å få jevn varmgang og nedbryting av fibermateriale. Normalt må den kjøres ut og legges i ranke. Når tallen er blitt kompost skal den ha en jevn grynede «jordstruktur» uten særlig gjenkjennbare fibre. Talle direkte utkjørt fra fjøset er ikke kompost.

Det gis tilskudd til maksimalt 30 dekar per foretak

Vilkår:

- Opphavsmaterialet brukt i komposten må kunne dokumenteres og ikke inneholde stoffer som ikke er tillatt i kompost
- Komposteringsprosessen og bruken av komposten må kunne dokumenteres
- Temperaturen i komposten må ha vært over 55 grader i 3 dager
- Det må minimum spres 500 kg per dekar.

Råd om bruk av kompost

Bruk av kompost er i hovedsak et tiltak for økt jordliv. Tiltaket vil normalt gi økt avling og dermed økt fangst av CO₂ og på sikt økt karboninnhold i jord.

Bruk av kompost vil kunne gi bedre vanntilgang på tørkesvak jord og det kan gi bedre lagring av næringsstoff i jord som naturlig har lav lagringskapasitet.

Det anbefales derfor at kompost brukes på jord som har moderat eller lavt moldinnhold, gjerne moldklasse 3 eller lavere. Skarp sandjord, planert leire eller nydyrka areal bør prioriteres.

Det er ikke eksakte anbefalinger av mengde kompost, men en må bruke minst 500 kg per dekar for å være berettiga tilskudd. Samme areal kan gjerne få tilført kompost flere år.

Ved nedmolding av komposten er det viktig at denne ikke er for djup, bare i harvesjiktet.

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til § 31 «Bruk av egenprodusert kompost» kan også få tilskudd til:

§4 Drift av bratt areal	§26 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§14 Friareal for gås, underkultur i korn	§27 Ugrasharving i korn og frøvekster
§19 Ingen jordarbeiding om høsten	§28 Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer
§20 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	§29 Fangvekster som underkultur
§23 Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong	§30 Fangvekster sådd etter høsting
§24 Nedlegging av husdyrgjødsel	§31 Bruk av egenprodusert kompost
§25 Nedfelling av husdyrgjødsel	

Tilskuddet utmåles per dekar.

§ 32 Spredning av biokull

Formålet med tilskuddet er å stimulere til spredning av biokull på jordbruksjord. Effekten av biokull er hovedsakelig karbonlagring, i tillegg kan det ha andre positive effekter på jordas funksjoner.

Tilskuddet beregnes ut fra kilo biokull som er spredd. Biokullet kan spres sammen med husdyrgjødsel eller det kan spres alene.

Det må kunne dokumenteres hvor biokullet er spredd og i hvilke mengder. Ved innkjøpt biokull må faktura for kjøp og innholdsdeklarasjon kunne framlegges. Ved bruk av egenprodusert biokull må det kunne dokumenteres at biokullet er laga av reint skogsvirke eller annet reint organisk materiale fra gården.

Tilskudd ytes for maksimalt 1000 kg spredd biokull per foretak. For beregning av mengde forutsettes det at biokullet har et tørrstoffinnhold på over 75 %. Dersom det har lavere tørrstoffinnhold skal det korrigeres for dette i søknaden.

Vilkår:

- Biokullet skal moldes ned etter spredning
- Det skal tegnes på kart hvor biokullet er spredd

Flere tilskudd for samme areal:

Areal som får tilskudd til §32 «Spredning av biokull» kan også få tilskudd til:

§4 Drift av bratt areal	§26 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange
§14 Friareal for gås, underkultur i korn	§27 Ugrasharving i korn og frøvekster
§19 Ingen jordarbeiding om høsten	§28 Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer
§20 Direktesådd høstkorn og høstoljevekster	§29 Fangvekster som underkultur
§23 Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong	§30 Fangvekster sådd etter høsting
§24 Nedlegging av husdyrgjødsel	§32 Spredning av biokull
§25 Nedfelling av husdyrgjødsel	

Tilskuddet utmåles per kg spredd biokull

Råd om bruk av biokull

Bruk av biokull er i hovedsak et tiltak for langtidslagring av karbon i jord. I tillegg kan biokull gi bedre vanntilgang på tørkesvak jord og det kan gi bedre lagring av næringsstoff i jord. Biokull kan også gi bedre forhold for mikroliv i jorda.

Det anbefales at biokullet brukes på jord som har moderat eller lavt moldinnhold, gjerne moldklasse 3 eller lavere. Skarp sandjord, planert leire eller nydyrka areal bør prioriteres.

Hvordan biokullet spres vil ha mye å si for mengde det er mulig å bruke. Blandes biokullet i husdyrgjødsel vil mengden kunne bli mellom 5 og 100 kg per dekar. Spredd med kalkvogn eller sentrifugalspreder går det an å spre mellom 500 og 1000 kg per daa.

Miljøavtale og klimarådgiving

§ 33 Klimarådgiving

Formålet med tilskuddet er å stimulere til kunnskapsoppbygging hos bonden om klimagassutslipp, karbonbinding og klimatilpasning, med sikte på å få gjennomført klimatiltak i jordbruksproduksjonen på sitt foretak. Slike tiltak inkluderer ikke bare tilskuddsberettigede tiltak, men også generell optimering av drifta.

I tillegg til helhetlig gjennomgang av opptak og utslipp av klimagasser, skal det vurderes behov for tiltak som gjelder klimatilpasning. Med utgangspunkt i forutsetningene på foretakene, vil tiltak som gjelder håndtering av overflatevann, fordrøyingsdammer, naturbaserte renseløsninger, drenering, praksis som gjelder jordarbeiding og andre dyrkingsmessige forhold, være aktuelle.

Det stilles ikke som vilkår for tilskuddet at foretaket gjennomfører tiltak, men rådgivning og utarbeiding av tiltaksplan skal gi bonden kunnskapsgrunnlag og motivasjon for å gjennomføre tiltak og driftsforbedringer for å redusere utslipp og tilpasninger til et endret klima.

Dersom det søkes om tilskudd for klimarådgiving flere ganger, dvs. i seinere søknadsperioder, må det utarbeides en ny, oppdatert tiltaksplan som skal følge som vedlegg til søknaden. Det kan bare gis tilskudd for tiltaksplaner som er oppdatert med bakgrunn i gjennomført klimarådgiving i inneværende søknadsperiode.

Tilskuddet har tre tiltaksklasser, «to-til-en rådgiving», «en-til-en rådgiving» og «grupperådgiving». «To-til-en rådgiving», er for de foretaka som har to rådgivere for klimaplanen der gårdsdrifta består av flere produksjoner, eksempelvis grovfôrproduksjon og melkeproduksjon. En-til-en rådgiving benyttes når gårdsdrifta har en produksjon, eksempelvis korn eller grønnsaker. Denne tiltaksklassen benyttes også der det er flere produksjoner, men hvor det i inneværende søknadsomgang ikke kan lages en tiltaksplan for alle produksjoner, fordi det ikke eksisterer helhetlig rådgivningstilbud.

Vilkår:

- Innholdet i klimarådgivningen og tilbydere skal være godkjent av Landbruksdirektoratet
- Det skal utarbeides en tiltaksplan som skal legges ved søknaden

Tiltaksklasser:

- *To-til-en rådgiving*
- *En-til-en rådgiving*
- *Grupperådgiving.*

Generelle bestemmelser

§ 34 Utmåling og utbetaling av regionale miljøtilskudd

Tilskuddet utmåles etter satser fastsatt årlig av statsforvalteren. Tilskuddet skal kun gis det året som tiltaket blir gjennomført. Det kan gis tilskudd til tiltaket klimarådgiving som er gjennomført siden forrige søknadsfrist.

§ 35 Søknad

Foretak som søker tilskudd, skal benytte søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet.

Søknadsfristen er 15. oktober. For beitelag som søker tilskudd etter § 5 Drift av beitelag er søknadsfristen 15. november.

Dersom søknad leveres etter fristene i andre ledd, reduseres tilskuddet med 1 000 kroner per dag inntil 14 dager etter fristens utløp. Tilskuddet kan ikke overdras til eie eller pant.

Søknader om regionalt miljøtilskudd som er levert innen søknadsfristen kan endres innen 29. oktober uten reduksjon i tilskuddet. Dette gjelder ikke søknad om tilskudd etter § 5 Drift av beitelag.

§ 36 Administrasjon, dispensasjon og klage

Statsforvalteren administrerer tilskuddene etter denne forskrifta.

Vedtak om tilskudd fattes av kommunen. Statsforvalteren kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene om tilskudd fastsatt i denne forskrifta.

Vedtak fattet av kommunen kan påklages til statsforvalteren. Vedtak fattet av statsforvalteren i første instans kan påklages til Landbruksdirektoratet.

§ 37 Opplysningsplikt og kontroll

Søker av tilskudd plikter å gi alle opplysninger som kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen.

Kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kontrollerer at utbetaling av tilskudd er riktige. Søker plikter å utlevere all bokføring, korrespondanse og opptegetninger som vedkommer tilskuddet. Opplysninger gitt i forbindelse med søknad om tilskudd kan også kontrolleres ved telling og måling på de eiendommer som foretaket benytter i driften.

§ 38 Avkorting ved regelverksbrudd mv.

Hele eller deler av det samlede tilskuddet kan avkortes dersom foretaket

- a. uaktsomt eller forsettlig har drevet eller driver sin virksomhet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet.
- b. har brutt bestemmelser i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging, eller ikke har ført journal over plantevernmidler som foretaket har benytta på areala som det disponerer. Journalen skal inneholde opplysninger om navn på plantevernmiddelet som brukes, tidspunkt for behandling og dosen som er brukt, samt området og veksten som plantevernmiddelet ble brukt på. Tilskuddet kan også avkortes dersom foretaket ikke kan fremlegge slike journaler for de siste tre årene.

- c. i tilknytning til jordbruksarealet det disponerer ikke har vegetasjonssone på minst to meter mot vassdrag med årssikker vannføring, målt horisontalt fra vassdragets normalvannstand. Vegetasjonssonen kan ikke jordarbeides.
- d. på eller i tilknytning til arealet foretaket disponerer, foretar inngrep som forringer kulturlandskapet. Det kan likevel bare avkortes for inngrep på eiendom som foretaket helt eller delvis disponerer. Dersom annet regelverk ikke er til hinder for det, kan kommunen likevel forhåndsgodkjenne inngrepet dersom det avhjelper betydelige driftsmessige ulemper.

§ 39 Avkorting ved feilopplysninger og fristoversittelse

Dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har gitt feil opplysninger i søknaden som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet for seg selv eller andre, kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes.

Dersom foretaket har oversittet de frister som kommunen, statsforvalteren eller Landbruksdirektoratet har satt for å kunne utføre sine kontrolloppgaver i medhold av § 35, kan tilskuddet avkortes.

§ 40 Tilbakebetaling og renter mv.

Dersom foretaket som følge av manglende oppfyllelse av vilkår i denne forskrifta eller av andre grunner har mottatt en utbetaling som ikke er berettiget, kan det feilutbetalte beløpet kreves tilbakebetalt fra mottakeren eller motregnes i senere utbetaling av tilskudd. Tilsvarende gjelder differansen mellom utbetalt beløp og redusert tilskudd som følge av vedtak om avkorting etter *§ 36 Avkorting ved regelverksbrudd mv.* eller *§ 37 Avkorting ved feilopplysninger og fristoversittelse.*

For tilbakebetalingskrav kan det kreves renter når kravet ikke innfris ved forfall. Ved grov uaktsomhet eller forsett kan renter kreves fra tidspunktet for utbetalingen av det urettmessige tilskuddet. Størrelsen på renten følger rentesatsen fastsatt med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Krav fra offentlig myndighet som utspringer av foretakets jordbruksvirksomhet kan motregnes i senere utbetalinger av tilskudd til foretaket.

§ 41 Ikrafttredelse

Forskrifta trer i kraft 3. april 2023. Samtidig oppheves FOR-2022-07-04-1319 av 7. juli 2022.

Oversikt over miljøtilskudd som kan kombineres på samme areal

«+» i ruta viser ordninger som kan kombineres. Det forutsettes at reglene for hver enkelt ordning tilfredsstilles.		Areal																															
		§ 4	§ 6	§ 8	§ 9	§ 11	§ 11	§ 12	§ 13	§ 14	§ 14	§ 15	§ 18	§ 18	§ 19	§ 20	§ 21	§ 21	§ 22	§ 22	§ 23	§ 24	§ 25	§ 26	§ 27	§ 28	§ 29	§ 30	§ 30	§ 31	§ 32		
§4	Drift av bratt areal																																
§6	Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark																																
§8	Slått av verdifulle jordbrukslandskap																																
§9	Slått av slåttemark																																
§11	Skjøtsel av biologisk verdifulle areal, beiting																																
§11	Skjøtsel av biologisk verdifulle areal, slått																																
§12	Skjøtsel av trua naturtyper, beiting																																
§13	Sone for pollinerende insekter																																
§14	Friareal for gås, engareal																																
§14	Friareal for gås, underkultur i korn																																
§15	Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl																																
§18	Skjøtsel av automatisk freda kulturminner, beiting																																
§18	Skjøtsel av automatisk freda kulturminner, slått																																
§19	Ingen jordarbeiding om høsten																																
§20	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster																																
§21	Grasdekte vannveier i åker, korn																																
§21	Grasdekte vannveier i åker, grønnsaker og potet																																
§22	Grasdekte kantsoner åker, korn																																
§22	Grasdekte kantsoner åker, grønnsaker og potet																																
§23	Spredning av all husdyrgjødsel vår/vekstsesong																																
§24	Nedlegging av husdyrgjødsel																																
§25	Nedfelling av husdyrgjødsel																																
§26	Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange																																
§27	Ugrasharving i korn og frøvekster																																
§28	Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer																																
§29	Fangvekster som underkultur, vårsådd																																
§30	Fangvekster sådd etter høsting, tidligkorn																																
§30	Fangvekster sådd etter høsting, grønnsak/potet																																
§31	Bruk av egenprodusert kompost																																
§32	Spredning av biokull																																

§ 5 Drift av beitelag, §7 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark, § 9 slått av slåttemyr, §10 beiting av kystlynghei, §16 Drift av seter, §17 Besøksseter og § 33 Klimarådgiving er ikke med i tabellen siden disse ikke er aktuelle å kombinere med andre ordninger.

Foreløpige satser for regionale miljøtilskudd til jordbruket i Trøndelag, 2024

§	Tema/ tiltak	Enhet	Tilskudd	Prioritering av område	
				kr	kr
Kulturlandskap					
4	Drift av bratt areal 1:5	daa	170		
4	Drift av bratt areal 1:3	daa	220		
5	Drift av beitelag, sau/geit	dyr	40		
5	Drift av beitelag Hest/storfè	dyr	80		
6	Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i <u>innmark</u> , øyer/holmer, verna omr, setervoller	daa	170		
7	Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i <u>utmark</u> (øyer og holmer). Storfè/hest	dyr	650		
7	Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i <u>utmark</u> (øyer og holmer). Småfe	dyr	150		
8	Slått av verdifulle jordbrukslandskap. Øyer/holmer, verna omr, setervoller	daa	300		
Biologisk mangfold					
9	Slått av slåttevær og slåttemark	daa	1 300		
10	Beiting av kystlynghei	dyr	200		
11	Skjøtsel av biologisk verdifulle areal, slått	daa	300		
11	Skjøtsel av biologisk verdifulle areal, beiting	daa	130		
12	Skjøtsel av trua naturtyper (naturbeitemark og hagemark), beiting	daa	210		
13	Soner for pollinerende insekter	meter	10		
14	Friareal for gås i Trøndelag (kortnebbgås og kvitkinngås)			Særl.prioritert	Prioritert
14	Høyt beitetrykk	daa		800	
14	Moderat beitetrykk	daa		370	370
14	Lavt beitetrykk	daa		180	180
14	Underkultur i korn	daa		140	
15	Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl, høy tilrettelegging	daa	3 000		
15	Tilrettelegging av hekke og beiteområder for fugl, lav tilrettelegging	daa	1 000		
Kulturminner og kulturmiljøer					
16	Drift av seter, levering til meieri 4-6 uker	seter	85 000		
16	Drift av seter, levering til meieri > 6 uker	seter	105 000		
16	Drift av seter, egen foredling 4-6 uker	seter	105 000		
16	Drift av seter, egen foredling > 6 uker	seter	125 000		
17	Besøksseter	seter	95 000		
18	Skjøtsel av automatisk freda kulturminner, beiting	daa	250		
18	Skjøtsel av automatisk freda kulturminner, slått	daa	1 300		
Avrenning til vann					
				Prioritert	Andre
19	Ingen jordarbeiding om høsten, erosjonsklasse 1	daa		100	70
19	Ingen jordarbeiding om høsten, erosjonsklasse 1, med dråg	daa		135	105
19	Ingen jordarbeiding om høsten, erosjonsklasse 2	daa		110	80
19	Ingen jordarbeiding om høsten, erosjonsklasse 2, med dråg	daa		170	140
19	Ingen jordarbeiding om høsten, erosjonsklasse 3	daa		265	245
19	Ingen jordarbeiding om høsten, erosjonsklasse 4	daa		315	295
20	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster, direktesådd	daa	250		
20	Direktesådd høstkorn og høstoljevekster, lett høstharving etterfulgt av såing	daa	200		
21	Grasdekte vannveier i åker	meter	35		
22	Grasdekte kantsoner i åker	meter	25		
Utslipp til luft					
23	Spredning av all husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen	daa	20		
24	Nedlegging av husdyrgjødsel	daa	65		
25	Nedfelling av husdyrgjødsel	daa	75		
26	Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange	daa	55		
Plantevern					
25	Ugrasharving i korn og frøvekster	daa	80		
26	Mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer	daa	80		
Jord og jordhelse					
29	Fangvekster som underkultur, vårsådd	daa	180		
30	Fangvekster sådd etter høsting, tidligkorn	daa	150		
30	Fangvekster sådd etter høsting, tidliggrønnsaker/potet	daa	250		
31	Bruk av egenprodusert kompost	daa	300		
32	Spredning av biokull	kg	15		
33	Klimarådgiving	To-til-en rådgiving			8000
33	Klimarådgiving	En-til-en rådgiving			6000
33	Klimarådgiving	Grupperådgiving			2000